

Ambalaj Atığı Yönetiminde Sanayinin Sorumluluğu

Mete İmer

2011 Atık Yönetimi Sempozyumu

Side, Antalya, 18.4.2011

Tüketicinin Korunması

- Tüketicinin Korunması hakkında BM Yönergesi -1985
- Değişiklik – Ocak 1998:
 - Üretim yerine “tüketimin sürdürülebilirliği”
 - Tüketicilerde üretici kararlarını etkileyecek yeterli satın alma gücünün olmayışı
 - Tüketicilerin satın alma kararı verirken çevresel, ekonomik, toplumsal ve diğer etkilere habersiz olması
 - Okuma-yazma bilmemek ya da teknik nedenlerle ürünler hakkında bilgi edinmemek
- Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (Extended Producer Responsibility)

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu

- Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (Extended Producer Responsibility) ürünlerin yaşam döngüsü süresince oluşan çevreyle ilgili maliyetlerin ürünlerin pazar fiyatlarına dahil edilmesini teşvik etmek için tasarlanmış bir stratejidir.
- Üreticinin bir ürünle ilgili **sorumluluğunu** bir ürünün yaşam döngüsünde **tüketiciler sonrası evreye genişlettiği** bir çevre politikasıdır.
- GÜS (EPR) politikası:
 - (1) Sorumluluğu (fiziksel ve/veya ekonomik; tümüyle veya kısmen) üreticiye yönlendirir.
 - (2) Üreticilere ürünlerini tasarlarken çevresel etkileri dikkate almaları konusunda teşvik sağlanmasını içerir.

Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu

- İlk Uygulama
 - Almanya – Ambalaj Mevzuatı, 1991
- Değişik uygulamalar
 - Almanya – Sanayinin tam sorumluluğu
 - Fransa ve Japonya – Sorumluluğun sanayi ve kamu arasında paylaşılması

AB Ambalaj Direktifi

94/62/EC sayılı AB Ambalaj Direktifi- Hedefler:

- AB ülkelerinde ambalaja ve ambalaj atıkları yönetimine ilişkin ulusal yönetmelikleri uyumlu kılmak
- Ambalaj atıklarının çevre üzerindeki etkisini önlemek veya azaltmak
- İç pazarın çalışmasını temin etmek
- Ticaret ve rekabet düzeninin bozulması veya kısıtlanmasına neden olan engelleri kaldırmak

Tüm Üye Devletler genel ilkeleri kullanarak Ambalaj Direktifi'ni kendi ulusal yasal düzenlemelerine almak ve uygulamak zorunda olmakla birlikte **nasıl uygulayacakları konusunda özgürlüğe sahiptirler.**

AB Ambalaj Direktifi

94/62/EC AB Ambalaj Direktifi- Önleme

Madde 4

Önleme

1. Üye Devletler, ambalaj atıklarının oluşmasını önlemek için Madde 9'da belirtilen önlemleri almanın yanında diğer önleyici tedbirlerin uygulanmasını sağlayacaklardır.

Diğer önlemler ulusal programlar, uygun olduğu hallerde ekonomik işletmelere danışarak, ambalajların çevresel etkilerini en aza indirecek **üretici sorumluluğu hakkında projeleri** içerebilir.

AB Ambalaj Direktifi

Yeniden Düzenlenen 94/62/EC sayılı AB Ambalaj Direktifi- Hedefler

Tüm Üye Devletler için son tarih: 31.12.2008
P, GR, IRE için son tarih: 31.12.2011
Yeni Üyeler için son tarih: 31.12.2012 - 2015

Geri kazanım Min.: 60 % Max.: -

Geri dönüşüm Min.: 55 % Max.: 80%

Malzemelerin Geri dönüşümü

Cam Min.: 60 %
Kağıt/karton Min.: 60 %
Metal Min.: 50 %
Plastik Min.: 22,5 %
Ahşap Min.: 15 %

AB Ambalaj Direktifi

94/62/EC AB Ambalaj Direktifi-Tanımlar:

11. **‘ekonomik işletmeler’** ambalaj malzemesi tedarikçilerini, ambalaj üreticileri ve dönüştürücülerini, dolumcular ve kullanıcıları, ithalatçıları, ticarethaneleri ve distribütörleri, otoriteleri ve yasayla kurulan organizasyonları kapsar.

12. **‘gönüllü anlaşma’** Üye Devlet’in yetkili kamu otoriteleriyle ekonomik sektörler arasında yapılan resmi anlaşma. Gönüllü anlaşma, Direktif hedeflerini tutturmak yönünde anlaşmanın koşullarını sağlamak isteyen ekonomik sektörlerden tüm ortaklara açık olmak zorundadır.

Gönüllü Anlaşma

Neden ?..

- Artan sorumluluklar
- Şirketlerin ayrı ayrı hareketleri için kısıtlı zaman
- Güçlü “tek” ses gereksinimi
- Bilgi eksikliği
- Farklı öncelikler
- Resmi mercilerle eşgüdüm

**Yetkilendirilmiş
Geri Kazanım
Kuruluşu**

Yetkilendirilmiş Kuruluş Sistemleri

Benzerlik

- Ambalaj atıklarının ayrı toplanması, ayrılması, geri kazanımı ve geri dönüşümünün sanayi tarafından finanse edilmesi
- Tüketicilerin yeni davranış biçimi geliştirmesi için iletişim
- Dolumcular, ambalaj üreticileri ve perakendeciler tarafından kurulması ve işletilmesi
- Devletten ve atık yönetim şirketlerinden bağımsız yapı
- “Üretici Sorumluluğu”nun uygulanması

Yetkilendirilmiş Kuruluş Sistemleri

Çeşitlilik

- Sorumluluğun ve finansmanın paylaşımı
- Toplama ve geri kazanım sistemleri
- Geri dönüşüm hedefleri

→ Her sistem yerel koşulları dikkate almak zorundadır.

Üretici Sorumluluğu Modelleri

İlke ortak, uygulama yöntemleri farklı..

- „**Dual (İkilikçi) Model**“ (ör. Almanya, Avusturya):
Toplama, ayırma ve geri dönüşüm sorumluluğu tümüyle sanayide; yerel yönetimlerin yanında ayrı toplama sistemi; yerel yönetimlerin bu modelde etkisi ya sınırlı ya da hiç yok.
- „**Paylaşımçı Model**“ (ör. Fransa, İspanya, Çek Cumhuriyeti):
Sanayi ve yerel yönetimler arasında sorumluluk paylaşımı; toplama yöntemi hakkında ortak anlaşma gerekli.
- „**Takas edilebilir Kredi Notları Modeli**“ (ör. İngiltere):
Sanayi ile yerel düzeydeki toplama arasında bağlantı yok.

AB Ambalaj Direktifi'nin Uygulanması

Fon Düzeni

Sanayi tarafından
işletiliyor
İzlanda

Vergiler

Danimarka

PRN Sistemi

İngiltere

Vergi + GÜS

Hollanda

27 Ülkede GÜS

*Avusturya, Belçika, Fransa, İspanya, Almanya, İrlanda,
Lüksemburg, Portekiz, İsveç, Yunanistan, Letonya,
Litvanya, Polonya, Çek Cum., Slovakya, Macaristan,
Slovenya, Güney Kıbrıs, Malta, Estonya, Romanya,
Bulgaristan, Türkiye, Norveç, Finlandiya, İtalya,
Sırbistan*

Hırvatistan

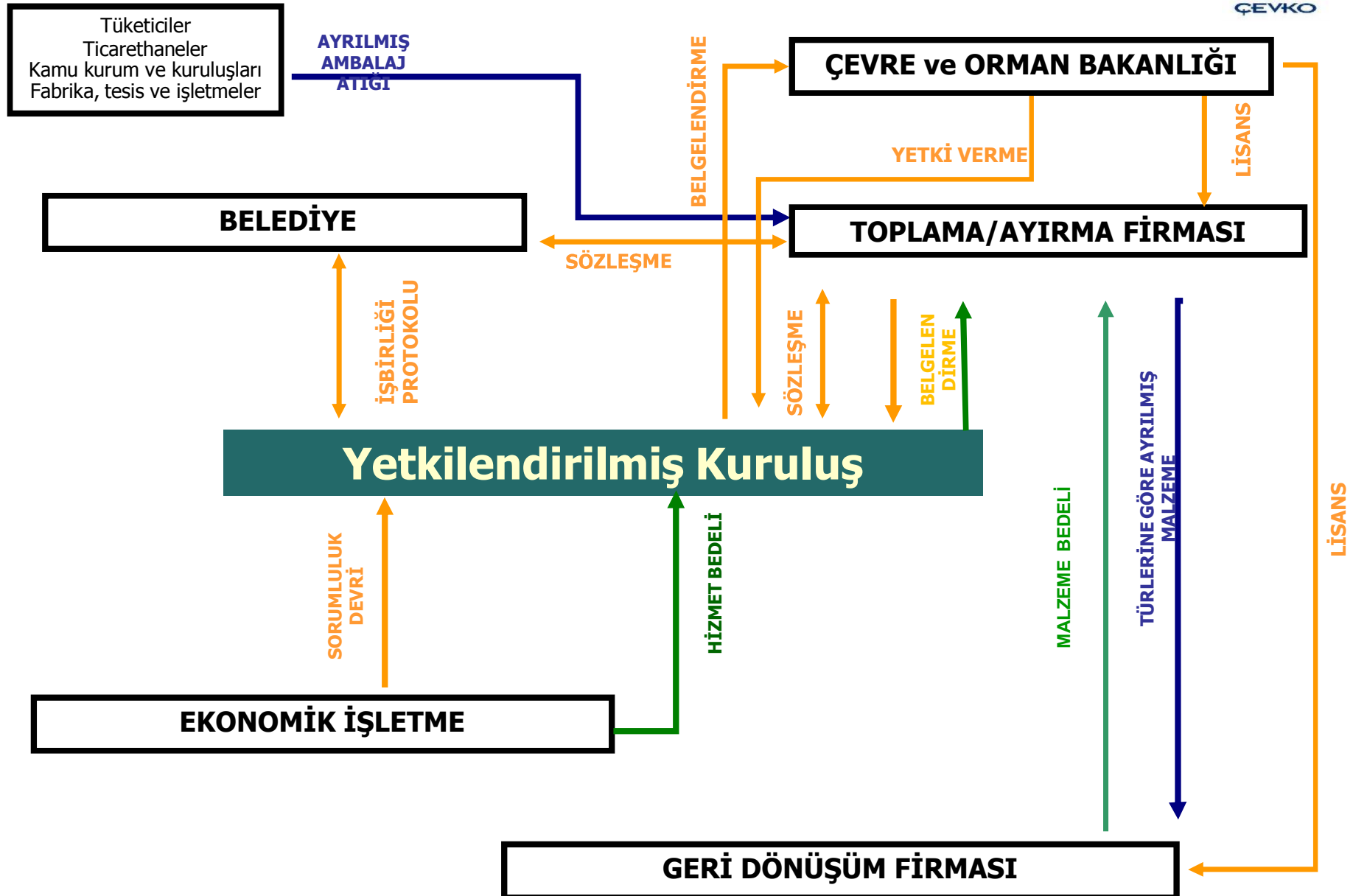
**Fona karşı
GÜS**

Türkiye’de Sanayi Sorumluluğu

- 1991- Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği- Bazı ambalaj atıkları ile ilgili Sanayi (Üretici) Sorumluluğu
- Türkiye’nin önde gelen 14 sanayi kuruluşu ambalaj atıkları ile ilgili sanayi sorumluluğunu yerine getirmek üzere, gönüllü olarak, kar amacı gütmeyen **ÇEVKO Vakfı**’nı kurdu, 1991.
 - Geri dönüşüm sanayinin kurulması
 - Belediyelerle kaynağında ayrı toplama projeleri
 - Okul eğitimleri
 - Bakanlıkla birlikte geri kazanım kotalarının belirlenmesi, yasal altyapı çalışmaları

Türkiye’de Sanayi Sorumluluğu

- 2005, 2007 -Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği
- 2006 -Çevre Yasası’nda değişiklik
- Yasal değişiklikler: AB Ambalaj Direktifi paralelinde “Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu”
- Yetkilendirilmiş Geri Kazanım Kuruluşu: ÇEVKO Vakfı, 2005

Tüketicilerin Bilgilendirilmesi

Kaynakta Toplama

Kaynakta Toplama

Toplumun Bilinçlendirilmesi

Okul Eğitimleri

Uluslararası Deneyimlerden Çıkan Sonuçlar

- Ambalaj atığı önemli bir konudur.
- Sorumluluk altındaki Sanayi konuyla yakından ilgilenmeli ve proaktif olmalıdır.
- Tüm paydaşlar ortak bir hedef ve o hedefe nasıl ulaşılacağı konusunda uzlaşabilmelidir.
- Yasal düzenlemeler
 - atık yönetiminin tümünü içermeli;
 - gerçekçi ve uygulanabilir olmalı;
 - geri kazanım sisteminin yerel koşullara uyum sağlamasına imkan verecek derecede esnek olmalıdır.
- Yerel yönetimler atık yönetim sistemlerini tasarlarken sanayiden uzmanların yardımını kabul etmelidir.
- Hükümet uygulamaları izlemeli ve denetlemelidir.

www.cevko.org.tr
cevko@cevko.org.tr

